

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Светла Славова Янева

Нов български университет

Научна област 2. Хуманитарни науки

Професионално направление 2.2. История и археология

за придобиване на научната степен „доктор“

по професионално направление 2.2. История и археология

с кандидат Николай Орлинов Данев

представен дисертационен труд на тема:

„Залезът на Византия: Мануил II Палеолог (1391 – 1425 г.), Османската империя и Европа“

Дисертационният труд се състои от увод, шест глави, заключение, библиография на използваните извори и литература и две приложения, с общ обем от 194 страници. Изследването се фокусира върху една значима тема от историята на Византия и взаимоотношенията ѝ с Османската империя и Европа в края на XIV и началото XV в., която дава възможност да бъдат запълнени празноти в историографията.

Сред приносите може да бъде посочено цялостното разкриване на личността на византийския император Мануил II Палеолог, един владетел играл ключова роля в събитията на Балканите през изследвания период на завладяването им от османците, оставил незаличима следа и във взаимоотношенията между Източна и Западна Европа през късното Средновековие. Така дисертацията се вписва в една недостатъчно застъпена в нашата историография, но много продуктивна линия на изследване, „историята, населена с хора“ (по проф. Вера Мутафчиева).

Първата глава на дисертационния труд представя успешно политическата ситуация на Балканите през XIII и XIV век и предлага вижданията на автора за основните причини, както вътрешни, така и външни, за упадъка на Византия и за падането на балканските народи под османска власт.

Наред със задълбочения анализ на основните външно и вътрешно политически стратегии и подходи на видния византийски държавник (застъпен в следващите две глави), особен интерес и забележим принос на дисертацията представлява разкриването

на светогледа на императора-философ Мануил II Палеолог, в контекста на политическата идеология на Византия от края на XIV в. Възгледите му са отразени най-вече в неговите писма, трактати, речи, диалози, послания и наставления към бъдещия император (последните във византийската книжнина наставления от жанра "княжеско огледало"). В четвърта глава, посветена на тази проблематика, авторът демонстрира отлично познаване и умение за интерпретация на този вид извори, а немалка част от тях представя и текстуално, в оригинал и превод, в едно от приложенията. Така за пръв път на български език е преведена и анализирана голяма част от документалното наследство на император Мануил II Палеолог.

Като цяло, солидната и разнообразна изворова основа, върху която се базира дисертацията е едно от големите ѝ достойнства. Работата свидетелства за формирани отлични умения за анализ и осмисляне на изворите, както и за професионална и коректна работа с литературата по разработваната тема. Избраните методология и методика на изследване напълно съответстват на характера на изворовата база и на формулираните цели и задачи на дисертационния труд.

Петата глава на дисертацията детайлно, убедително и увлекателно представя политиката на европейските държави в края на XIV – началото на XV век и дипломатическите действия на Мануил II Палеолог, насочени към получаването на военна помощ от Запада за спасяването на Византия от османската експанзия.

Шестата глава, сполучливо озаглавена „*Империята отвърща на удара*“, разкрива временния обрат в съотношението на силите в Мала Азия и на Балканите в следствие на поражението на османците от монголите на Тимур хан край Анкара през 1402 г. и последвалата десетгодишна междуособица и борба за османския престол между синовете на Баязид Йълдъръм. Изтъкната е ролята на възрастния вече византийски император за този обрат. Показано е как той съумява успешно да лавира между различните политически играчи в Югоизточна Европа през този период и, заставайки в позицията на арбитър между воюващите помежду си синове на Баязид, без да изоставя и опитите си да получи подкрепа от християнските държави на Запад и на Изток (включително и чрез династични бракове), успява да възстанови временно и да удължи живота на своята империя.

Дисертационният труд се отличава с логична структура, балансираност на изводите и оценките, яснота и последователност на изложението, прегледно и коректно

представяне на извлечената от източниците информация, увлекателен стил и професионално оформяне на научния апарат.

Към работата би могло да бъде отправена и една препоръка. При една бъдеща публикация на дисертационния труд като самостоятелна монография, каквато бих препоръчала, би било добре текстът в родословното дърво на Палеологовата династия да бъде на български (в случай, че публикацията е на български език).

Представеният автореферат отговаря на изискванията: в него са изложени състоянието на проучванията, хронологичната рамка, целите, задачите, изворовата база, методологията на изследване, структурата и съдържанието на дисертационния труд и са коректно отразени научните приноси на автора.

Кандидатът представя и две публикации по темата на дисертацията, излезли от печат в престижни научни издания (*Исторически преглед* – периодично списание с научно рецензиране и *История* – реферирано в международни бази данни периодично списание). Той участва и в пътуващ семинар на Департамент „История“ в Албания на тема „Културно-историческото наследство на Албания“ и изнесе серия от лекции *in situ* пред студенти и преподаватели на НБУ.

Дисертацията отговаря на всички изисквания, предвидени в закона. Това, както и всичко гореизложено, ми дават основание да дам положителна оценка на дисертационния труд и убедено да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди на Николай Орлинов Данев образователната и научна степен „доктор“.

доц. д-р Светла Янева

София, 09. 08. 2019 г.